

ANALYYSI

Ensimmäinen katsaus uudistetun maksupalveludirektiivin vaikutuksiin

Rahoitusvakaus | 08.05.2018 | Aleksis Grym

KIRJOITTAJA

Aleksis Grym
Toimistopäällikkö

Vähittäispankkitoiminnan kaksi keskeistä palvelumuotoa ovat luotonanto ja maksuliikenteen hoito. Maksuliikennettä sääntelevä uudistettu maksupalveludirektiivi eli niin kutsuttu PSD2 astui Suomessa pääosin voimaan tämän vuoden tammikuussa. Direktiivin tarkoitus on kilpailun lisääminen, ja se on tehty kuluttajan etua silmällä pitäen. Tavoiteltujen hyötyjen lisäksi muutos tuo mukanaan myös riskejä ja epävarmuuksia.

Maksuliikenne on pankeille tärkeä tuottolähde. Suomalaisten pankkien yhteenlasketut maksuliiketuotot olivat vuonna 2016 noin puoli miljardia euroa eli lähes viidennes pankkien voitoista.¹ Maksujen välittämiseen osallistuvat pankkien lisäksi myös muunlaiset toimijat. Tämän monimuotoisen toimialan sääntelyä varten on luotu EU:n maksupalveludirektiivi, jonka

tarkoituksena on edistää kilpailua ja varmistaa tasapuolinen kohtelu eri toimijoiden välillä. Sääntely perustuu myös ymmärrykseen siitä, että vähittäiskauppa siirtyy yhä enemmän verkkoon ja mobiililaitteisiin.

Maksupalveludirektiivin uudistus on kokonaisuutena merkittävä koko pankkisektorille. Sen myötä alalle tulee kaksi uutta luvanvaraista toimintamuotoa: tilitietopalvelun tarjoaja ja maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja. Tilitietopalvelun tarjoaja voi koota samaan palveluun asiakkaan eri pankeissa olevia maksutilien tietoja. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja voi käynnistää maksun miltä tahansa asiakkaan maksutililtä. Palvelujen mahdollistamiseksi direktiivi edellyttää, että pankkien on annettava uusille palveluntarjoajille rajattu pääsy asiakkaan tiliin. Pankit eivät saa periä tästä maksua. Asiakkaan eli tilinhaltijan on kuitenkin annettava ensin suostumus.

Maksupalveludirektiivi mahdollistaa uudenlaiset maksamisen sovellukset

Tähän asti sähköinen maksaminen vähittäiskaupassa on tarkoittanut käytännössä yksinomaan kortilla maksamista, ja debit-korttimaksu on ollut ainoa maksamisen muoto, jossa asiakkaan tiliä veloitetaan suoraan. Maksupalveludirektiivi tekee mahdolliseksi uudenlaiset maksamisen sovellukset, joissa maksu tapahtuu suorana tilisiirtona asiakkaalta kauppiaille. Uudistettu direktiivi edellyttää, että sen enempää kuluttajaa kuin maksutoimeksiantopalvelun tarjoajaakaan ei saa veloittaa maksutapahtuman käynnistämisestä. Se tekee uusista maksamisen palveluista kustannuksiltaan hyvin kilpailukykyisiä korttimaksamiseen verrattuna. Tämä kilpailuetu korostuu, kun tilisiirrot muuttuvat uusien maksujärjestelmien myötä vähitellen reaaliaikaisiksi. Kun maksut voidaan tehdä monen eri palveluntarjoajan ratkaisulla ja raha siirtyy tililtä toiselle välittömästi, saattaa perinteisen korttimaksamisen suosio olla uhattuna.

Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien mukaan tulo markkinoille lisää merkittävästi kilpailua vähittäismaksamisen alalla. Vielä ei kuitenkaan tiedetä, minkä tyyppiset yritykset ottavat maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan roolin. Niitä voivat olla mobiilipalveluja kehittävät pienet startup-yritykset, suuret kansainväliset teknologiayhtiöt, vähittäiskaupat, teleoperaattorit, nykyiset maksulaitokset sekä tietysti pankit itse.

Kilpailun lisääntyminen vähittäismaksamisen alalla on hyödyksi kuluttajalle, mutta voi olla haastavaa pankeille. Suomessa pankit ovat perinteisesti olleet merkittäviä toimijoita maksamisessa. Direktiivi aiheuttaa pankeille välittömiä kustannuksia, sillä niiden on muutettava järjestelmiä uusien toimijoiden käyttöä varten. Sääntely määrää, että pankkien on tehtävä nämä investoinnit ilman, että ne voivat siirtää kustannuksia järjestelmiä hyödyntäville kolmansille

osapuolille. Suorien investointikustannusten lisäksi pankkien maksuliikenteen hoitamisesta saadut tulot uhkaavat pienentyä, kun alalle tulee uutta kilpailua. Kilpailu ei välttämättä tarkoita markkinaosuuksien menettämistä, sillä myös hintakilpailusta voi seurata tulonmenetyksiä. Kilpailu pienentäisi siten koko toimialan kannattavuutta kaikkien toimijoiden osalta. Pankkien lisäksi lisääntyvä kilpailu koskee myös kansainvälisiä korttiyhtiöitä, kun vähittäismaksuja voidaan jatkossa tehdä korttijärjestelmän ulkopuolella.

Sääntelyn lisäksi maksamista muuttaa digitalisaatio

Direktiivin uudistus on osa laajempaa ilmiötä, jossa paitsi maksuliikenne myös koko pankkitoiminta avautuu aiempaa enemmän kilpailulle. Sääntelyn lisäksi muutosta edistää digitalisaatio, joka tekee mahdolliseksi uudenlaiset palvelut ja toimintamuodot. Pankkien rooli finanssipalvelujen tuottajina saattaa muuttua. Karkeasti voidaan ennakoida ainakin kaksi mahdollista kehityssuuntaa. Pankit saattavat jäädä puhtaasti tilinpitäjän rooliin, kun taas lisäarvopalveluja tuottaisivat ensisijaisesti muunlaiset toimijat. Tällaisessa kehityssuunnassa pankkien tehtävä olisi lähinnä rahoitusvarallisuuden säilytys sekä asiakkaan tunnistus. Toisessa kehityssuunnassa pankki toimisi innovatiivisena ekosysteeminä, jossa se tarjoaisi monipuolisia finanssipalveluja yhteistyössä muiden yritysten kanssa. Pankin tehtävä olisi tuottaa ekosysteemille teknisiä alustoja ja antaa tukea palvelujen tuottamiseen.

Nämä esimerkit mahdollisista kehityssuunnista osoittavat, että maksupalveludirektiivin uudistus on finanssialalle merkittävä muutosvoima, joka pakottaa pohtimaan uudelleen pankkien roolia finanssipalvelujen tuottamisessa. Pankit voivat omaksua hyvin erilaisia strategioita, ja sääntelyuudistus voidaan ottaa vastaan niin uhkana kuin mahdollisuutenakin.

Myös kuluttaja joutuu kohtaamaan muutokseen liittyviä haasteita. Kun tarjolla on lukuisia sovelluksia ja vaihtoehtoja maksamiseen, saattaa tilanne tuntua sekavalta. On tärkeää, että maksupalvelujen käyttäjät voivat luottaa maksupalveluihin ja niitä tarjoaviin yrityksiin.

Kun toimintaympäristö muuttuu, riskeihin kiinnitettävä huomiota

Maksupalveludirektiivi tuo mukanaan myös uusia riskejä. E erityisen merkittäviä näistä ovat kyberriskit, minkä vuoksi teknisiin järjestelmiin ja palvelujen turvallisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kyberriskien merkitys korostuu, kun toimiala toimii verkostoituneesti ja eri toimijat ovat yhä enemmän kytköksissä toisiinsa.

Riski on myös maksamisen muuttuminen nopeammaksi ja huomaamattomaksi, mikä uhkaa tehdä henkilökohtaisesta taloudenhallinnasta aiempaa vaikeampaa. Rahan kuluttaminen ja

ylivelkaantuminen on entistä helpompaa ja huomaamattomampaa. Vaikka maksupalveludirektiivi kannustaa tuomaan markkinoille taloudenhallinnan sovelluksia, niistä ei toistaiseksi ole vielä paljonkaan kokemusta. Vielä ei tiedetä, kuinka helppoa kuluttajien on niitä omaksua.

Maksupalveludirektiivin uudistus koskee finanssialaa laajasti. Toimijoiden roolit saattavat muuttua, ja niiden lukumäärä voi ainakin keskipitkällä aikavälillä kasvaa merkittävästi. Uuden sääntelyn perimmäinen tavoite on kilpailun lisääminen, mikä on lopulta kuitenkin kuluttajalle eduksi.

Viitteet

1. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/puheet-ja-haastattelut/2017/olli-rehn-digital-transformation-in-the-financial-industry-whats-good-for-the-society/> ↑

Asiasanat

maksaminen, sääntely